

OLIMLJE - ž.c. Mar.vnebovzvetja , samostan

1

*reske v cerkvi delo istega slikarja kot v Petrovčak, Novem Čelju, Trški gori pri Rapini, Zagorju pri Pilštanju. Glej pod Trška gora list, 1, 2.

Stele, LXXIX, 27.9.1933, str. 40-43.

Samostan: od samostana ohranjena samo dva trakta predni in oni ob cerkvi

2 sta podrta. Na vsakem oglu po en okrogel stolp. Kamniti renes. portal ima letnico 1550. Kamniti portal cerkve ima letnico 1675.

Prezbiterij je pravokoten in ima ob sev. steni dva kamnita opornika, vsak s 3 gotskimi strešnicami. Stolp ima pristrešen vrh podstavka in dva kamnita pasu, ki utegneta biti gotska.

Cerkev ima pravokotno ladjo s kapelami ob straneh po baročni koncepciji. Svo-
di banja s sosv dnicami in pasovi. Nad str. kapelami hodnik z okni v sosvod-
nicah - oratoriji.

Obok prezbiterija in ladje istočasen.

Vel.oltar bogato leseno delo 2.pol.17.stol. v 3 nadstropja. Na vrhu sv. Mihael
Kipi: 4 svetnice, 4 cerkveni očetje, sv. Jožef, sv. Joahim sv. Florijan in še
en svetnik - vojščak. Dekorativno krasna skupina v glavni dolbini - 4 veliki
relikviarji z voščenimi reliefi. Str. oltar ob slavaloku in prižnica istočasna
z vel.oltarjem, v vsakem 4 kipi in 3 slike. V severnem Križani v pokrajini in
duše v vicam iz 2.pol. 17.stol. Stoleči trpeči Zveličar flakiran od angeljev in
trpeča M.božja . V juž. svet puščavnik veliko svetnikov in 2 leva. 2 puščavnik

skoro popolnoma nejasna in doprsni trpeči Jezus.

Epapa prižnica s 3 evangelisti, Marijo in Zveličarjem.

Str oltarja 4, dva in dva para.

Na prvem sev. je grb in napis: A.G.D.T.B.R.C.M.S.M.P.f.f. 1716.

Tudi tu zanimiva slika.

Prezbiterij je poslikan bržkone od iste roke kot sv. Marija na Resku. Pluzio-nistična kupola z draperijo. 4 evangelisti v riavem, sv. Janez Krst. in sv. Peter in Pavel.

4 scene iz Jezusovega rodbinskega življenja, prav lepo žanrsko pobožno zasnovano. Jezus moli, Marija poljublja Jezusa, ko pride, zdi se z očetom od dela. Vsi trije pri delu, Marija šiva, Jožef obla, Jezus pomaga. Obadva speča, Marija pa moli nad Jezusom.

V arhitekturi M. oznanenje in balkon z draperijo. Marijanska alegorija. Na sev. steni letnica 1740.

Sev. kapela ima lep lesen oltar iz sr. 18. stol. z mnogimi kipi in lepo sliko sv. Frančiška Ksaverija in 2 relikviarja. Kapela je poslikana s scenami iz življenja sv. Franč. Ksaverija. in njegov apoteozo na svodu.

Razen tega slike na stenah: vita Mortuorum - spes claudorum, - lumen caelorum in 4 slike kmetov pri molitvi. Večkrat se v napisih ponavlja kronogram. Glavni napis se glasi: AVXILIO PII POPVLI EXTRVCTA honoribVs sancti Xaverii ac attenCtae Mariae CeLLensis(1766)

Kipček Marijacelske na oltarju.

Slike so delo iste roke kot pri sv. Florijanu v Glažuti pri Celju, spominja jo na juž. kapelo v Slov. Bistrici in na svete stopnjice v Gradu pri Slovenj Gradcu.

Cerkev v vsakem oziru zanimiva. Propadajočo sliko sv. Janeza Nep. se odstopi škof. muzeju v Mariboru.

Freske delo istega mojstra kot kapela. Brž konec njegova tudi omenjena slika. V str. oltarju z letnico 1716 je v atiki slika sv. Jožefa, ki vsaj od spoda izgleda da spominja na starega Straussa.

V str. oltarju z letnico 1716 je v atiki slika sv. Jožefa, ki vsaj od spoda gledan spominja na starega Straussa. Spoda je kopija po bizant. madoni.

Stele, XLII, 20.7.1926, str. 20 - 24.

Slika kraja se nahaja v župnišču v Podsredi.

Stele, CX, 1940, str. 41-43.

Star e slikane jaslice s kronogramom: GLōria In eXcēlsīs Deo et In terrīs pax sīt hoMInIbVs.

Cerkev dvorana s str. kapelami in emporami nad nižjimi. Pravokoten prezbiterij banjasti oboki s sosvodnicami. Na sev. strani predslavolokom velika baročna kapela sv. Frančiška Ksav.

Slavolok in rebziterij poslikal starejši pavlinski slikar, soroden onemu v Rogatcu. Kapelo sv. Frančiška drug slikar v 2. pol. 18. stol. Isti kakor na sv. stopnjicah v Gradu pri Slov. gradcu, v zagorju in drugod.

7 lesenih oltarjev iz okr. 1700.

Istotako prižnica. Vse bogato kiparsko in slikarsko okrašeno.

V drugem sev. oltarju je slika Czenstahovske M.B..

V kapeli sv. Franč. bogat lesen oltar 2.pol.18.stol. z dobrimi kipi.

Zelo zanimive so v prezbiteriju v lunetan slike 4 iz življenja sv. Družine.

Lep interjer kaže slika nočnega počitka sv. Družine.

Zvonik je ob fasadi na juhu.

Prezbiterij ima na juž.strani tri opornike, deljene v tri nadstr. po kamnitih gotsko z žlebom iz odrezanimi strešicami. Enaki venci na zvoniku.

Portal cerkve ima l.1675.

Portal vhoda v samostan 1550 oblikovan z dvema stebroma z lepima renes. kapitela. Redek primer renes. pri nas.

Odlična orgeljska omara iz sr.18.stol.

Prostor c. izredno visok. Prav tako fasada, ki dela vtis barokizirane gotike.

V drugem stolpu ob cerkvi je nekdanja samostanska apoteka. Vsa poslikana po slikarju Ksaverijeve kapele z l.1780.

V samostanu je v eni sobi in v tem stolpu v 2 nadstr. zanimiva sobna slikarija

Brolla, ali enega drugih takratnih slikarjev.

Slike predstavljajo podobe historičnih zdravnikov. Na oboku stavrjenje sveta.

Stele, CXIII, 14.10.1948, str.78' - 79'.

Samostan - prvotno grad je v Vischerjevi knjigi gradov naslikan kot četverkotno poslopje, sestojee iz 4 kril. Vsaki vogal ima okrogel stolp. Grad je bil obdan z globokim jarkom, čez katerega je držal k gl.vhodu pridvižni mostič Nad gl.vhodom je ~~kixxx~~ še sedaj vidna l.1550.

Marian(Geschichte der Clerisey) pa meni, da je dala grad zgraditi sv. Ema l .1015.

Grad se omenja v krških urbarjih gosposčine odčetrtok l.1404 kot Volimel, v 16 in 17.stol. Vkolimel Wollimel, Wolimbel, Wolimia in Olymia. Sedaj Olimlje.

astniki gradu: prvotno grofje von Peilenstein, od l.1042 last krškega sam.

od l.1071 pa krške škofije, ki so dajali grad v last grofom Mordax, Tatterbach. L.1663 prešel v last pavlincev, l.1805 pa v roke Attemsov. Pavlinci so začetka uporabljali grajsko kapelo, pozneje pa so zgradili prostorno c.

Ign.Orožen: Das Dekanat Drachenburg, l.1887, str.509 - 518.

Župna cerkev: prvotna samostanska cerkev, ki se nahaja na zap.strani samostna. Je impozantna, prostorna stavba, ki je bila zgrajena l.1675 (letnica na portalom) Cerkev ima eno ladjo, pravokotno zaključenim prezbit., ki ima obok s sosvodnicami. Posilci oboka so močni slopi, ki tvorijo na levi in desni strani ob ladji niše, nad katerimi so empore. Na desni strani ob slavlolu je bila v 17.stol. zgrajena kapela sv. Franč.Xsav.

Vsa cerkev je bila l.1740 poslikana al fresco.

Gl.oltar M.vnebovzetja ima bogat, baročni nastavek.

Cerkev ima 7 str. oltarjev: sv. Križa, sv. Franč Xsav., s. Marije zaščit sv. atarine, sv. Pavla pušč, sv. Tomaža in sv. Barbare.

Na orgeljski omari je kronogram: PVLsVI Organi ConCordes sint anIMae.

V zvoniku je 4 zvonov. Veliki ima napis: Me fudit Josephus Schneider Zagrabiae Anno 1838. Sancte Francisce Xsaverii ut sis intercessor, precor cujus honori dedicor.

Drugi zvon: iz l.1771 iz delavnice Conrad Schneider v Celju.

Četrti zvon l.1763 in četrti z napisom: S. Maria ora pro nobis.

Župne knjige od l.1785 dalje (str.533)
Ign.Orožen: Das Dekanat Drachenburg, l.1887, str.521 -523.

Fara, posvečena Marijinemu Vnebovzetju. Božja pot.

Jug-sever orientirna cerkev stoji v odmaknjenemⁱ dolini pod goro Rudnico v n. v. 260.m.

Viri in literatura: Farna kronika; Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant VI Dekanat Drachenburg, Maribor 1887;

Estala literatura in slike so navedene v mojem članku Olimje (Njegova stavba o zgodovinska skica in konservacija) v Celjskem zborniku za l. 1959.

Cerkev stoji ob zapadni stranici Olimskega gradu ter je v njega vkomponirana tako, da je desna vrsta krita za njegovim lekarniškim stolpom, leva pa za zvonikom. Vidna je torej le fasada njene glavne ladje.

Zunanjščina: Je preprosta. Njena fasada je zelo ozka in visoka ter popolnoma nerazčlenjena. Fasada je bila prvotno strešasto, danes je usločeno zaključena ter opremljena z žlebasto profiliranim venčnim zidcem. V simetrali fasade je portal, visoko okno in prvotno oktogonalna lina, sedaj pa niša z kamenito plastiko Immaculate. Portal je preprosto komponiran. Sestavlja ga xx pravokoten okvir in ppk vrata. Lok in okvir počivata na profiliranih pilastrih, katerih bazi krasita rozeti, kapitela pa stiliziran volutasti akantus. Polkrožni lok zaključuje volutasti sklepnik z bisernikom. Obe okvirni trikotni polji krasi stilizirana rozeta z granatom. Dvakrat profilirano gradbo z letnico 1675 kronata 2 ravno lomljeni krili. Lepe so originalne vratnice, katere poživiljata 2 ušesasti polji in krilna nastavka z monogramoma IHS in MRA, osredok pa hermasti dekor z 2 akantovima volutama. Visoko ppk okno obrobja kamenita bordura, sestavljena iz previtih akantovih listov. Pokončna niša kax z kamenitim kipom Immaculate je produkt prezidav iz l. 1710. Kip, ki je že izgubil prvotno polihromacijo, je srednje kvalitete.

K fasadi prislonežen zvonik delita 2 kamentia profilirana zidca v 3 nadstropja tako, da zavzema pritličje višino kapel, I. nadstropje višino ladje, II. nadstropje pa sega preko enotne škrljeve strehe, ki sedlasto prekriva vso cerkveno stavbo. V spodnjem delu masivno pritličje razsvetljuje 2 pp, prvo nadstropje 2 pp, drugo pa 4 ppk line, ki so arhitektonsko vokvirjene. Južna lina nosi letnico 1710, ko so se izvršile v samostanu ve je predelave in je zvonik dobil današnji zaključek. Prvotno čebulasto streho (po Vischerju) ja nadomestil pravokoten prizidek, okrašen s fresko MB in naslikanimi številčnicami. Nadzidek zaključuje močan raven zidec in čebulasta škrljeva streha. Freska MB je kvalitetno, toda zaradi velike višine slabo razločno delo:

Nerazčlenjena zapadna ^{ladjina} stena je imela 3 visoka okna spodaj in 3 anjša oratorijska zgoraj. Danes ima zaradi dozidave Frančiškove kapele le po 2 okni. Presbiterij ima 2 enaki ~~lini~~ okni kot ladja ter med njima opornika z opečnima zidcema in pultasto streščco.

Cerkev je poznorenesančni konceptije, ter so jo prvotno sestavljali ladja z vencem kapel in zvonikom ter nekoliko pžji in nižji pravokotni presbiterij. Vsa glavna okna se polkrožno zaključujejo. L. 1765 -1766 je bila prizidana kapela Frančiška Ksaverija ob ladjino zapadno. To kapelo poživljajo na zunanjščini deloma maltasti deloma v okrašt barvi naslikani pilastri, ki počivajo na profiliranem kamenitem talnem zidcu in nosijo žlebs to oblikovan fabion. Kapelo razsvetljujejo 4 okna, opremljena z originalno kovano mrežo in okrašena z razgibanimi maltastimi rokokojskimi okvirji. Na vzvalovljeni zaključni stranici so v okvirjenem polju ostanki freske, predstavljajoče Franca Ksaverija, na severni strani pa dekorativna slikarija z letnico 1772.

Cerkev je bila obnovljena l. 1885-1886, l. 1932 in l. 1950.

Notranjščina: Tlak je belo-marmornat v kapelah za stopnico, v prezbiteriju na 2 in v Frančiškovi kapeli za 3 stopnice dvignjen. V stranskih kapelah so pp plošče grobnic, plošča v Frančiškovi kapeli ima obrobo, narejeno iz črnega ~~marmornat~~ peščenca. Zidana pevska empora je prvotno počivala na 2 toskanskih stebrih, ki sta sedaj slopasto obzidana, na 2 toskanskih stebrih na vsaki strani vrat ter na 4 kupastih konsolah. Vsi 3 oboki so križni. Ograja je polna in zaključena z konkavnim zidcem. Zelo visoka in prostorno ladjo členi 5 parov toskanskih pilastrov, obteka pa popolno, profilirano, golšasto ogredje, ki je prekinjeno na fasadni steni, obteka pa ppk slavalok, in kot greda prezbiterij, kjer je doslikano ogredje. Tu nosijo gredo 3 pari toskanskih pilastrov, ki so s slikarijo enako kot slavalok kanelirani. Obok ladje je banja z 5 opogami in 4 pari ostroločnih sosvodnic, obok prezbiterija pa je banja z 2 paroma sosvodnic.

Ladja se odpira na vsako stran z višokimi ppk loki v pravokotno kapelo, katerih južni par je nepopolen, ker ga na zapadu izpolnjuje zvonik z pozno zidanim pritličjem, na vzhodu pa sodobno leseno stopnišče, iz l. 1955 vodeče na emporo, ki deli z križnim obokom prostor v 2 etaži. Severni par tvori na zapadu velika Frančiškova kapela, na vzhodu pa samostansko stopnišče. Nad stranskimi kapelami so bili oratoriji, ki se odpirajo z 3 in 3 pp okni v kamenitih okvirih in z profilirano karniso v ladjo. Iz pevske emopre vodi na desno leseni portal z baročno razgibanim okvirom v zvonico. Vhod na emporo je bil prvotno iz samostanskega hodnika odnosno stolpa. I. nadstropja, v desne oratorije pa iz samostanskega hodnika II. nadstropja. Zadnji oratorij levo je xx spremenjen v pevsko emporo Frančiškove kapele ter je dostopen tudi po polžastih stopnicah v kapelinem ~~severnem~~ kotu. V severni desni kapeli je vidna zazidana pdp lina iz hodnika samostanskega I. nadstropja.

Frančiškova kapela, ki je enako visoka kot ladja se zaključuje konveksno ter z posnetimi ogli. Je nerazčlenjena ter jo pokriva banja z 2 paroma sosvodnic ter s širokokrako sosvodnico nad konveksnim zaključkom. Portal

ki vodi na polžaste kapeline stopnice, je pp, kamenit in z robom. Kapela ima takoj ob empori, ki zavzema širino ostalih kapel in oratorija, 2 veliki ppk niši, nato desno kvadraten sakrarij, levo pa široko ppu vdolbino za častne sedeže priorijev.

Iz prezbiterja vodi na desno pp portala z robom in veliko pdp svetlobo z pravokotno kovano mrežo, kronano s profilirano gredo, v zakristijo, ki je v okroglem grajskem stolpu ter ima lesen pod in kupolo z radiálno postavljene — nimi 6 sosvodnicami.

Levo glavnega oltarja je enak pp sakrarij kot desno, le z originalnimi vratci, okrašenimi z rozeto. Vratnice vseh vrst glavnih, stranskih, zakristijskih, itd. so še originalne iz dobe ca 1675- 1680.

Freske: Ladja: Njene stene so kvadrirane, pilastri marmorirani, obok, ki je bil do l. 1932 poslikan, je sedaj beljen. Pod beležem se še nahajajo Ramgerjeve freske. Marmoracija pilastrov je bila izvedena l. 1950. Pod pevsko emporo na levi sta al face naslikana 2 odrasla angela, ki nosita bogato borduro obalne opl slike Janeza Nepomuka. Na odgovarjajočem polju emporinega oboka je na-slikan lambrekinasti baldahin. Pod pevsko emporo na desni je lesona stena, ki deli stopničasti prostor na do ladje. Tu se nahajata na vsaki strani ovalne opl slike primitivna slikarija, predstavljajoča 2 angela, katerih eden nosi v nebo dušo, drugi pa jo vleče iz ognja vic ali pekla. Tudi tu je na emporinem odgovarjajočem oboku naslikan lambrekinasti baldahin. Slavolok: Na steni proti ladji ga krasi v temenu ppk niša z kipom Immaculate. Naslikani okvir z volutasto školjkastim baldahinom nosita 2 efeba. Sledita glavi Ane in Joahima v bogatih okroglih medaljonih. Od tu se spuščata navzdol do ograje naslikani bogato razgibani voluti, na katerih spodnjem ravničku stojita 2 cvetni vazi, na gornjih zavojih pa arde drse sedita 2 efeba, ki podpirata oba opisana medaljona. Ostenje slavoloka krasijo razgibani in bo

gato okvirjeni baročni medaljoni z podobami in napisi iz Litaniij. Opis začnemo desno spodaj:

1. Kelih, napis: VAS SPIRITUALE,
2. Morje z ladjo in zvezdo, napis: STELA MARIS,
3. Luna z prvim krajcem brez napisa,
4. Dolgo ravno stopnišče v nebo, napis: SCALA COELI,
5. V temenu plavajoči golob sv. Duha, napis: SPONSA SPIRITUS SANCTI,
6. Baldahinasti tempelj, napis: JANA COELI,
7. Sonce, napis: ELECTA IN SOLI,
8. Pokrajina z zvezdo brez napisa,
9. Ogledalo, napis: SPECULUM IUSTITIAE.

Na steni proti presbiteriju ga krasí 7 medaljonov, ki rastejo preko akantovih okvirov eden iz drugega. Predstavljajo: kozoroga in devico, skrinjo zaveze, grajsko utrdbo, stopnišče, kapelo, grajsko palačo in posodo. Ti medaljoni so brez napisov, a spadajo k simboličnemu poveličanju Marije. Spodaj ga krasijo 4 medaljoni: desni spodnji: sončni žarki padajo na pokrajino, napis: HELLA..., desni zgornji: polje, napis: FLOS CAMPI, levi spodnji: zapečaten studenec, napis: FONS SIGNATUS, levi zgornji: cvetoča lilija, napis: LILIUM... Pilastre v presbiteriju krasijo enaki medaljoni (po 2), kot slavalokovo ostenje. Prvi desni: spodaj je upodobljeno mesto, napis: CIVITAS DEI, zgoraj: pokrajina z lilijo, napis: LILIUM CONVALDUM. Drugi desni: spodaj ograjen vrt, napis: HORTUS CONCLUSUS, zgoraj: palma v pusti kamentiti pokrajini, napis: nečitljiv. Prvi levi: spodaj paviljonska cerkev, napis: TEMPLUM DEI, zgoraj: cvetoča vrtnica, napis: ROSA MYSTICA. Drugi levi zgoraj: zgoraj oljčno cvetoče drevo, napis: IN OLIVA.

Presbiterijeve stene so v celoti poslikane.

Desna stena severno polje: Nad zakristijiskimi vrati se dvigata okrašena slopa noseča potlačeni lok, katerega spremlja greda na konzolah, ob strani pa 2 voluti. Iz tega loka se v spodnjem delu izvija ovalen balusterski bô

kon, nošen od močne volutasto ovite konzole ter deloma pregrnjen z preprogo. Za balkonom se izpod loka vidi soba z oknom in vrati ter zrcalastim štukiranim stropom. Desna stena južno polje: predstavlja nekako odprto tempeljsko arhitekturo, nošeno od skupin stebrov in pilastrov, ogrednih golš, pilastrov z predstoječima kipoma dveh prerokov in volutama ob strani ter zaključena z golšastim lunetastim čelom, katerega tvorita ogredji, okrašeni z konzolami ter kronajo v sredi vaza, ob strani pa 2 sedeča angela. Iden je tudi zadnji templjev lok in del kupolastega oboka. V templju kleči za putom z knjigo predseboj Marija, od zgoraj priletava angel Gabrijel.

Na levi steni sta okni, katerih ostenji in obrobna polja so okrašeni z baročno fantastično in rastlinsko ornamentiko. Drugi pilaster navzdol zarašča v steno, zato nosi samo en medaljon. Tu je naslikan lambrekinasti baldahin z letnico 1740, izpod katerega pada razpeta draperija, povita v 2 naborka ter ogrinja priorjev prestol z bogato zrezljanim naslonjačem, bordiranimi od volut in zaključenim z školjko. Draperija je plavo podložen zlati brokat. Stene pod obema oknoma krasi školjkovina.

Za oltarjem na levi strani je mala freska, predstavljajoča dopasno Marijo Magdaleno ali Egipčanko, ki sklepa roke pred gričevnato in gozdno pokrajino z gradom v ozadju. Freska je precej svobodno naslikana in brez p. vezave z ostalimi kompozicijami.

Nad gredo se v rahlo zašiljenih lunetah upodobljeni 4 prizori iz Jezusovega življenja, ki so zanimivi tudi po svoji genrski plati, saj kažejo življenske prilike in noše pred 200 leti.

Desna stena prvo polje: Kaže spalnico z 2 posteljama, na zadnji spi Jožef, na prednji noseča Marija, poleg nje kleči za posteljo in moli ogrnjena žena, verjetno Ana. Nad posteljo visi svetilka, v kotu se prikazujeta angelski glavici. Predaj desno stoji miza, sicer je v sebi preprosto zanimivo pohištvo. Skozi okno se vidi pokrajina. Drugo polje: Soba z mizo. Levo sedi na klopi Marija, ogrnjena v košat plavi plašč in pripravlja otrokovo perilo.

Na mizi oblikuje Jožef desko za zibelko. Desno služabnica z brezovo metlo pometa smeti, predvsem ličje. Zgoraj se prikazuje nekaj angelskih glav. Leva stena prvo polje: sedeča Marija v rdeči obleki in plavem nabranem plašču se objema je poslavlja od dečka Jezusa, ki se odpravlja z Jožefom, stoječim levo s sekiro in malho na rami, v gozd. Dogodek se vrši pred domačo hišo, kjer stoji miza z klopko in škarjami na njej. Zadaaj se širi pokrajina, zgoraj se prikazuje nekaj angelskih glav. Drugo polje: predstavlja domače kosilo. Na steni visi žaga in so prislonjeni izdelani leseni okviri. Za mizo sede levo Jožef, desno molčča Marija, za mizo pa Marta. Jožef sklepa roke, Marta pa gleda v nebo, kjer se prikazuje več angelskih glav. Na mizi so razmeščeni krožniki, skleda in žlice. Prizor je torej redek baročni primer naslikane domače patriarhalne idile.

Svod: vse 4 sosvodnice obroblija profili, zaključeni s 4 školjkami, ki nosijo kupolo. V sosvodničnih trikotnih poljih so upodobljeni v okrasto-rjavi monokromiji 4 evangelisti, ostale dele svoda pa krasi 3 bogato deloma figuralno bordirani medaljoni z podobami v enaki monotoniji Janeza Krstnika, Petra in Pavla. Sredino stropa zavzema iluzionistična kupola, projecirana z a pogled iz ladje. Podnožek ji tvori bogata stebriščna arhitektura z balustrado ob spodnjem robu, preko katere je vržena baržunasta rdeče - modra drapežija. Kupola je rebrasta in ima laterno. Med stebri podstavka pravzaprav tamburja je ppu okno, skozi katerega se vidi modro nebo z belimi oblaki.

Podton celotne slikarije je svetlo-zeleno-rmenkast. Freske so visokokvalitetno delo Ivana Rangerja iz let 1739- 1740 ter nimajo zveze z onimi v Zagorju iz l. 1709. in pri Mariji na Pesku iz l. 1712. , pač pa jih deloma posnemajo. Freske v Frančiškovi kapeli: Slavolokova fasada: Dejanski slavolok slikarja arhitektonsko nadanjuje, tvoreč nekaki čeli z upodobljenima klečečima Pavlom Puščavnikom in Francem Ksaverijem. Med čeloma je Kristus razpet na palm s sedečim krokarjem. Kronograma sta 2, zgornji se glasi: Ab annis 8.

VirtutVM Dono ConspICVVs, ob loku pa : HIC sVb paLMae Ligno hospes aDest
 XaVerIVs. Slavolokovo ostenje: tu je naslikanih 7 ~~razgibanih~~ razgibanih
 medaljonov s sledečimi prizori: Frančišek oživlja na pokopališču, napis :
 SHSCITAT, Frančišek zaklinja morje, ki ruši mesto, napis: MANDAT, Frančišek
 ozdravlja zamorca, napis: ~~SANT~~, SANT, Frančišek nosi ranjenega zamorca,
 napis: DIVINI honoris, et hVManae saLVtis Ita soLICITVs, Frančišek krs ti,
 napis: ABLUIT, Frančišek spoveduje, napis: ABSOLUIT, Frančišek izganja hudega
 duha, napis: EXPELLIT,. Preko celotnega ostenja je nato še glavni napis :
 AVXILIO pii popVLI eXtrVcta honoribVs sanCti XaVerII, ac attactae Mariae
 CeLLensis.

Lični obok pevske empore je prebeljen, a se skozi belež vidijo sledovi fresk.
 Čelna stran empore se deli v 2 zatrepa, katera ločuje v temenu loka ~~na~~ mešče-
 na bogata voluta. V zatrepih sta naslikana 2 velika, napolležeča angela
 trobentača, katerih trombi imata zastavici z napisoma: FAMA VIRTUTIS E IUS
 UBIQUE in ET USQUE IN SAECULUM NON DELEBITUR.

Kapelini podolžnici členita 2 para kaneliranih pilastrov, okrašenih po
 dvema razgibanima medaljonoma z prizori iz življenja Frančiška Ksaverija,
 izvedeni v sepija monotoniji. Prizori so: Frančišek z gorečim srcem, Frančišek
 uniči malika, Frančišek se biča, Frančišek obdaruje jetnika, nato: Frančišek
 moli pred križem, Frančišek z križem zaklinja indijanca, ki strelja na njega,
 molčečega Frančiška preizkušata 2 hudobca in Frančišek se sreča z plemenita-
 škim konjenikom. Obe okni bordira bogata školjkasta ornamentika, ki zavzema
 obe zapadni polji med pilastroma. Ppu vdolbino v levi steni pokriva bogata
 školjkasta ornamentika z 2 listnima girlandama. V vzhodnem polju leve stene
 so 2 in 1 prizor ter ppk niši angelske glavice z oblaki. Spodnji prizor pp
 formata in školjkasto bordiran predstavlja Frančiškov pogreb na obali morja
 z mestom v ozadju. Gornja 2 prizora sta v zelo razgibanih školjkasto rokajskih
 okvirih in predstavljata: kako Frančišek sesa rano bolniku, med temko si
 strežaj od groze zapira oči. Prizor se dogaja v bolniški sobi, zadaj se skozi
 vrata vidi v apoteko z regali in fioalami.

Drugi prizor kaže kako Frančišek krščuje indijance v pokrajini z palmami. Napisa pod gornjima prizoroma se glasita: sVgens sanIem Desperta VLCera CVrat. in VLtra VnDeCles IooMILLia gentis baptIzat.

V vzhodnem polju desne ~~kapelex~~ stene, ki je enako komponirano, so zopet 3 prizori. V spodnji sliki je upodobljen umirajoči Frančišek pred slamnato kolibo na obali Sincana. Svetnik izgovarja besede: O DEJS EGO AMO TE. Gornji 2 sliki predstavljata: Kako Frančišek s spremstvom predaja indijanskemu kralju podobico Marije in kako rak drži Frančišku križ, ko zakljinja razbDrkano mrje, da reši ladjo. Napisa se glasita: regeM BVngI obLate IpsI Icone Delpa rae CinVertIt ter CrVX proIeCta In Mare VoraX DIVo restItVItVr XaVerIo.

V polkrožnih zaključkih sten si slede sledeši prizori:

Leva stena: 1. zbrani bolniki med kužni njimi kužni moški na nosilih, mati z mrtvim otrokom, na hrbtu ležeči nezavestni moški in bolj zadaj pod drevesom ležeči moški. Prizor je v školjkastem okviru, kot tudi vsi naslednji. V odgovarjajoči sosvodnici je v zelo bogatem rokajskem okviru upodobljena roka, ki uliva vodo iz osodice, napis: VITA MORTUORUM.

2. Zbrani pohabljeni, med njimi sedeči mož z krčevitimi rokami, mož z bergljami in brez stopala, ženska z bergljo in ročno klopico v klečečem stavu, napol klečeči mož z nogo u odprtimi ranami. V odgovarjajoči sosvodnici plava angelček z Frančiškovo popotno palico. Napis: SPES CLAUDORUM.

Desna stena: 1. bolniki, med njimi otrok s slepcem ob palici, sedeča slepa žena, sedeča mož in žena z bolanimi očmi,. V odgovarjajoči sosvodnici je upodobljen sončni vzhod z napisom: LUMEN CAECORUM. 2. Bolniki, med njimi gol, sedeč mož z proseče dvignjenimi rokami, ob kamen naslonjen ležeči bolnik, klečeči oblečeni bolnik z obvezano glavo in sedeči vodenični bolnik v srajci. V odgovarjajoči sosvodnici je upodobljena mazična posoda z napisom: SALUS INFIRMORUM. Navedeni prizori so zanimivi zaradi takratnih noš in dobro in karakteristično podanih bolezenskih indijcev.

V nastavku banje so v bogatih rokajskih okvirih upodobljeni sledeči prizori

Leva stena: 1. klečeči kmet prosi pomoči, pred nogami mu leži konj, v ozadju se ^{le}eden pase, 2. klečeči kmet prosi pomoči, zadaj bik napada človeka, 3. na prestolu sedi indijanski kralj, ki ima pri nogah služabnika z golimi prsi.

Desna stena 1. klečeči kmet z razprostrtimi rokami prosi pomoči, pred njim leži ~~xxxx~~ prašič, okoli so ovce, 2. kmet in kmetica kleče prosita pomoči, pred njima ležita 2 kravi, 3. na prestolu sedi Marija Terezija ob nogah pa orientalska služabnica. Tudi te freske so etnografsko pomembne zaradi točnega upodabljanja kemčke noše v 2. pol. 18. stol.

Nad oltarjem je razgiban, iz volut sestavljen, prečen in zelo podlogovat ~~medaljon~~ medaljon z monogramom IHS in 2 angelčkoma.

Na kapelini empori je ostenje okna gledajočega v ladjo poslikano s školjko in trakovjem v kvadratnih okvirih z konkavno izrezanimi stranicami, proti kapeli pa obdaja okno bordura in 6 angelčkov z instrumenti: rogom, violino, taktirko, violo in pozavno. Zelo ljubki puti so razgibano in razigrani.

Nad emporo je enak medaljon kot nad oltarjem. Upodobljeno je razkošno školjkasto volutasto čelo, na katerem se igrajo 3 angelčki tako, da eden skače iz ene volute na drugo. Ostenja obeh oken kapele krasi pasasta baročna ornamentika.

Osrednja kompozicija na temenu banje je vkomponirana v pdp ušesast okvir ter predstavlja Frančiškovo vnebovzetje. Svetnik kleči na oblaku katerega dvigujeta 2 efeba, 2 angelčka pa nosita popotno palico. Na naslednje-m oblaku sta se namestila 2 efeba, eden leži in gleda navzdol, ter sklepa roke, drugi kleči ter kaže z roko v nebo. Pri vsakem efebu se mudita še 2 radovedna puta. Na nadaljnem oblaku se spušča Jezus podprt od 2 efebov in spremljan od 3 angelčkov, prihajajoč mu naproti. Malce višje ~~na~~ desno je na naslednjem oblaku sedeči B6, ki se ozira navzdol, z oblo okoli katere se mude 3 puti. Še višje so nebesa z golobom sv. Duha v vencu glavic in 2 angelčkov.

Slikarija je zelo kvalitetna ter postaja od spodaj navzgor kompozicijsko vedno lažja in barvno vedno svetlejša. Kompozicijsko je povezana v obliki črke W, a je že brez iluzionističnega hotenja ter se razvija skoraj v horizontali.

Slikarija celotne kapele je dekorativno izredno močna ter sproščena. Freske v presbiteriju in pod ^{ad}pevsko emporo so bolj kompaktnih in ~~starih~~ sitih barv ter v njih prevladuje hladnejši ton in umirnejša barvna skala. Barvne ploskve so homogene ter v detajlih precizno izvedene. Freske v Frančiškovi kapeli pa so živahne, tople, flot izvedene v barvnih ploskvah manj kompaktne, v konturah pa vibrirajoče in tonsko respirajoče. Zato nasplošno vzbujajo vtis nemira, živahnosti, in razgibanosti. Kar se tiče kvalitete, zaostajajo za onimi v cerkvi, ki so boljše v detajlih in v izvedbi. Freske v cerkvi je ustvaril Ivan Ranger v letih 1739-1740, freske v Frančiškovi kapeli pa Rogatčan Anton Lerchinger l. 1766.

Oprava: Glavni oltar : Je ogromno delo iz ca 1680 ter gotovo eden največjih zlatih oltarjev na Štajerskem. Ima leseno sarkofagasto menzo. Prostorno razviti podstavek tvori na straneh obhodna loka z vrati. V bistvu tvorijo podstavek 4 mogočni kombinirani slopi, oba obhodna loka sta ppk. Predela sledi podstavku in tvori 4 baze za po 2 stebra eden za drugim. Stebri so gladki, njihovi kapiteli kompozitni. Nosijo golšasto ogredje, ki se v sredini polkrožno boči, pod lokom pa plavata angelčka, noseča veliko krono. Golše ostalih parov stebrov vežeta tudi 2 polkrožna loka, ki sta pa enkrat ožja od srednjega loka. V osredju je velika pps niša v bogato z akantom okrašenim okviru. V njem plava v vencu arkov, oblakov in angelčkov stoječa MB z otrokom na levici. Oba sta okronana, oblečena v dolga modra oblačila, ovesena z bisernimi vrvicami. Dva angelčka nosita stolp in hišico. Vsa skupina je visoko kvalitetno delo. Med stebri sta 2 visoki in ozki, ppk in školjkasto zaključeni niši z velikima kipoma Jožefa z otrokom in cvetočo vejico ter

Joahima z malo Marijo in knjigo. Bogato z akantom okrašeni ušesi tvorita 2 enaki niši kot sta prejšni, le da sta nekoliko ožji. V njih stojita kipa Florijana in vojščaka v oklepu z križem, na prsih ter zastavico v levici in palmovo vejico v desnici. Na malih segmentnih krilih na obeh koncih ogredja sta 2 sedeča angelčka. Drugo oltarno nadstropje je replika prvega, le da sta ušesi bolj svobodno razviti. V osrednji pps niši je velika oplax slika Jordanskega krsta, precej zasigano, toda dobro delo. Na straneh so kipi 4 cerkvenih očetov. Tretje oltarno nadstropje je replika drugega. V sredini je pps opl slika sv. Trojice, kronajoče Marijo. Slika je delo iste roke kot spodnja, le da je bolje ohranjena. Na straneh so kipi Lucije in Katarine ter Barbare in Agete. Oltar zaključuje iz akanta spleteno čelo, v sredini katerega stoji Mihael. Nastavek je zelo veliko in razkošno delo. Na menzi stoji tabernakelj z bogatim rokajskim volutastim baldahinom. Tabernakelj sam obstopajo 4 volute, stranski stranici krasi bogata, deloma trakasta ornamentika, sprednja pa reliefna Anton Puščavnik in Pavel Puščavnik, sedeča za mizo s skledo in sadjem, nad katero raste palma z križanim Jezusom. Od leve prinaša krokar hleb kruha. Na vsaki strani tabernaklja sta lesena narobe trapecasta relikviarija z konkavno posnetimi gornjimi robovi, z bogato borduro ter 2 visokax srebrna relikviarja, okrašena s školjko, mrežo in deloma rokajem. V njih so relikvije z voščenimi reliefi. Tabernakelj in relikviarji so iz srede 18. stol., morda pa tudi istočasni z oltarjem Frančiška Ksaverija. Svečniki so bp.

Močno ledirani korniki klopi sta bili bogato intarzirani z rokajem in kockastim im motivom ter imata s školjkovino okrašene stranice. Oltar Frančiška Ksaverija ima leseno prizmatično menzo z grobom. Podstavek stopa ob menzi v prostor in tvori poševnice in krivine. Predela se ravna po podstavku in oblikuje obhodna ppk loka. Krasi jo 6 školjkasto-rokajskih aplikacij, temni lokov pa školjkasti konsoli. Nastavek sam nosijo 3 pari gladkih stebrov z kompozitnimi kapiteli ter med njimi z pilastrom in visečim cvetjem okrašen

slopa. Sledi razgibano golšasto ogredje, okrašeno z piščalmi, katerega v sredini povezuje lok. Na volutastih krilih napol klečita 2 angela, ob strani stojita na obhodnih lokih kmečka svetnica in svetnik, prva s sadjem v predpasniku in svetilko, drugi z lopato, verjetno Notburga in Valentin. Nad njima se tvorita 2 manjši iz rokaja spleteni ušesi. V sredini oltarja je velika pps opl slika stoječega Frančiška Ksverija z kolibo in ladjo v ozadju, z popotno palico, klobukom in knjigo poleg sebe, na katerega iz neba dežujejo križi. Precej zasigana slika je kvalitetnejše delo iz časa nastanka oltarja. Ob sliki stojita kipa Pavla puščavnika in Antona Puščavnika. Atiko nosita slopa, poživljena z 2 pilastroma in voluto ob strani, ki nosita kosa golšastega ogredja enakega spodnjemu ter povezana z vzbočenim lokom. V atiki je plastična skupina napol sedečega, napol na oblo naslonjenega BO v glorijski žarkov, oblakov, angelov in glav. Na njenem ogredju so 4 angelčki, od katerih 2 držita srce in sidro, v sredini pa stoji večji kip Vere z križem ob sebi. Celo atiko ogrinja in tako zaključuje oltar lambrekinasta draperija z 4 naborki in baldahinom v sredini. Polihromacija je temnorjava in zlata, draperija je škrlatna. Tabernakelj konkavno-konveksnega tlorisa je bel. Po^{živ}ljajo ga 4 volute, od katerih sta zadnji bolj razviti, sprednji pa opleteni z trto in žitom. Vratca krasi relief Deizisne skupine pred Jeruzalemom. Na tabernaklju stoji v posebni baldahinski omarici okrašeni s školjkovino in draperijo ter opremljeni s steklenimi stenami in vratci, v notranjščini pa zaključeni s školjko, majhna kopija romansk-ega originala. Kipec ima po Steletu letnico 1766, vendar je jaz nisem našel. Baldahinska omarica stoji na školjkastih nogah, flankirata pa jo 2 puta, ki klečita na tabernakljevem ogredju. Na vsaki strani tabernaklja sta 2 lesena felikviarija, enaka onima na glavnem oltarju. 4 pločevniasti svečniki na oltarju in 2 za oltarjem so lepi baročni izdelki iz časa nastanka oltarja. 3 lesene kanon tablice so preproste, klasicistične. Oltar je velikoin zelo kvalitetno delo iz l. 1766.

Oltarja ob slavaloku sta parna. Menza je lesena, sarkofagasta. Predela enakih enake širine tvori podstavka za stebra in navzven konzole, okrašene z volutas-tim akantom. Predelin osrednji del krasi 4 križno povezane akantove vejice. Nastavek nosi 1 steber na notranji in 2 na zunanji strani. Stebri so gladki z kompozitnimi kapiteli (pri levem oltarju je eden kapitelov nadomeščen z pre-prostim nadomestkom). Bogato okrašeno ogredje trapecasto objema prostor in nosi 2 segmentni čeli. V sredini levega oltarja je ppk opl slika Križanega v pokrajini z Jeruzalemom, pod katerim so vidne vice z v ognju trpejimi dušami., od katerih 2 rešujeta 2 angela prožeča jima roki. To sta Adam in Eva, katera je rešil Jezus s svojo smrtjo. Slika z mnogimi remesančnimi elementi (po-sebno angela) je povprečne kvalitete iz časa nastanka oltarja. Ob sliki na stojita na posebnih konzolah pred školjkastima zaključkoma Marija in Janez Ev. Atika je replika nastavka, le da ima na vsaki strani po 2 stebra. V stični predeli je napisana tabla z akantasto borduro in napisom: TE ERGO QUAE SUM OLIVIS/ FAMULIS SUBVENI QUAS PRE/ TIOSA SANGUINE REDENUSTI. Ppk opl slika predstavlja stoječega Trpina, katerega 2 angela ogrinjata s plaščem. Po tleh so raztreseni arma Christi. Ob straneh stojita na konzolah Veronika in Longinus. Oltar zaključuje v ozadju iz akanta spleteno čelo, v katerega sredi se nahaja osemstrana slika doprsne ŽMB z mečem v srcu. Marija je podana v 3/4 profilu, slika je zelo kvalitetno delo Franca Antona Pachmaira iz l. 1736, kot pove napis za oltarjevo atiko: 1736 FRANZ ANTONY PACHMAIR PICTOR PETTOVIENSIS. Na menzi je nameščen v obliki tabernaklja nizek, toda širok relikviar, katerega srednji del se uslojuje v prostor in višino ter ga okrajuje čijo 2 voluti od stranskih delov, katera zaključujeta 2 močnejše raz-viti voluti. Relikviar je iz srede 18. stol. ² pločevinasta svečnika sta enaka onim na Frančiškovem oltarju. Desni oltar je enak levemu. V nastavku ima sliko Smrt sv. Pavla, ki kleči pred svojo votlino, krokar mu prinaša hleb kruha, 2 leva pred njim pa napadata nekega krokodila. Na levo se

širi pokrajina, po kateri prihaja Anton Pušč. Nad oblaki se prikazujejo nebesa, na levi apostoli, na desni Mozes, David, Melkizidek, Jozua, Noe itd. Slika povprečne kvalitete, je iz časa nastanka oltarja, to je ca 1680. Pred par leti je bila očiščena (1958). Ob strani sta kipa Gregorja Velikega in svetniškega meniha s soncem na prsih. V atiki je slika sedečih: Pavla in Antona, ki si delita kruh govoreč: DEUS NOBIS PRANDIUM SERVIT. Zada se širi bogata pokrajina. Sliki sta delo iste roke in iz istega časa. Pod sliko je na atični predeli napis: LACTABITUR DESERTA/ ETIUVIA ET EXULTABIT/ SOLITUDO & FIOREBIT. Ob strani sta kipa Sebastijana in Roka. V čelu je osemstrana doprsna podoba Jezusa Trpina. Je delo istega mojstra kot na sosednjem oltarju, le da je slabše ohranjena. Tabernakelj je enak relikviarju sosednjega oltarja, le da je nekoliko večji in višji. Svečniki so bp. Oba oltarja sta ozka in zelo visoka ter delo iste roke kot glavni oltar. Sta kvalitetna izdelka našega domačega razbarstva iz ca 1680. Oltar v drugi zapadni kapeli: Ima zidano prizmatično menzo, podstavek sega ob menzi v prostor, preprosta predela je trapedastega tlorisa ter nosi na konzolastih zaključkih par uvitih, akantom ovitih stebrov. Ogredje se ravna po predeli ter ima na koncih segmentni krili. Ogredje je bogato okrašeno z polno-plastičnim akantom ter z Dienersbergovim grbom (lev z ptičem na taji) in napisom: A. G. D. T. B. R. C. M. S. M. P. / F. F. 1716. V sredini je slika v okviru, okrašenim z plastičnim akantom. Je opi in predstavlja kopijo Marije Čenstohovske. Ob sliki na vsaki strani sta pa 2 baldahinčka, sestavljena iz para stebriškov in v sredini spetega akanta. V gornjih 2 sta še ohranjena kipca dveh škofov, drobni odlični plastiki, spodnja dva dveh svetnic pa sta ukradena. V poševnih stenah nastavka sta školjkasto zaključeni ppk niši, v katerih stojita na fruktonsko okrašenih konzolah David in Abraham. Prostorno razvita antična predela je okrašena z pdp poljem in akantom,

obe konsoli pa z operutničenima angelskima glavicama. Atični nastavek nosita uvita in ovita stebra, sledi golšasto ogredje s segmentinima kriloma, akantovima šopoma in v sredini Dobrim pastrijem. V atikah je pp opl slika sv. Jožefa (morda od Straussa starejšega) ob sliki sta kipa Ane in Marijo in Elizabete, na zunanji strani stebrov pa bogati akantovi ušesi. Polihromacija je temnorjava, marmorirano rjava, zlata in srebrna, na spodnji strani akanta pa plava. Oltar je odlično delo iz l. 1716. Njegova pločevinasta svečnika sta iz srede 19. stol. Oltar v drugi vzhodni kapeli: je podobno komponiran, toda ni enak. Ima zidano menzo, ob njej podstavek, skoraj pravokotno daleč v prostor stopajočo predelo, kateremu končni konzoli nosita uvita, z mehkim akantom ovita stebra. Golšasta greda ima segmentni krili. Osrednja pp opl slika v gladkem okviru, okrašenim z zlato naslikanim in graviranim akantom, predstavlja klečečega apostola Tomaža z večjim križem, katerega obstopajo oficir in 2 vojaka, od katerih ga eden od zadaj zbada z mečem. Iz nebes prinašajo angelčki venec in palmovo vejico. Slika je slabše kvalitete. Ob strani spremjata sliko nekaki lizeni, okrašeni z akantovo vitico, enako kot ogredje. V stranskih ppk nišah, zaključenih s školjko, stojita na konzolah s fruktoni Dominik in Vincenc Bererski. Atika je enaka oni prejšnega oltarja. V sredini ima iz l. 1885 pp tisk Marije z otrokom pred seboj, ob strani kipa Pavla in nekega duhovna, na vrhu pa Jezusa otroka v dolgi obleki. Svečniki so: pločevinasta iz srede 19. stol., preprostejša lesena pa iz copf-stila. Oltar je slabše kvalitete in manj bogat kot prejšni, a s kompozicijo deluje, da je delan po njegovem vzoru in ga smemo datirati v čas proti četrtini 18. stol. Karakteristično za njegovo ornamentiko je, da je ploskovitejša, bolj reliefna in skromnejša.

Oltar v prvi zapadni kapeli: Ima zidano menzo s podstavkom ob strani. Predela je razvita v prostor s pomočjo konkavnih, okraženih z asimetričnim akantom, na prednjih konzolah pa z operutničenima glavicama. Nastavek nosita 2 para gladkih stebrov z kosoma tlorisno enakega ogredja kot je predela, katerega povezuje preko vse oltarne širine usločena golšasto profilirana greda. Atika

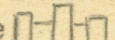
je replika nastavka, le da kosa ogredja veže trapecasta greda. Ima zgoraj segmentni krili, akant in na vrhu plamenasto posodo. V sredini nastavka je pps opl slika sv. Katarine, ljubko /l. 1958. restavrirano delo iz sredine 18. stol. V pokrajini z gradom v ozadju se vrši njeno mučenje. Slika je fino lazirana, toda kvalitetno ne ravno odlično delo. Ker je slabo napeta, se čuti skozi platno slepi okvir. Ob strani sta kipa Matije in sv. Kralja s sabljo, v madžarski noši in s hermelinastim plaščem. V atiki je pps opl slika sedeče Marjete z zmajem na verigi, ki je delo istega mojstra in enako fine izdelave. Odlikujejo jo rahli pastelasti toni, tančice itd., ki že kažejo na bližino rokokoja. Ob strani sta med stebri kipa neke opatice in kraljične. Svečnika sta pločevinasta ter enaka ~~onima~~ onima na ostalih oltarjih. Oltar je kvalitetno delo iz 2. šetrine ali srede 18. stol. ter je po vsem sodeč hrvatsko, odnosno zagorsko delo.

Oltar v prvi vzhodni kapeli: je enak prejšnjemu z malimi ornamentalnimi razlikami. V osrednji pps opl sliki je upodobljena na oblakih s deča Barbara z dvignjenim kelihom, nad njo v atiki pa pps opl slika pisoče sv. Neže h kateri se stiska ovčka. Do kolen vidna pisoča svetnica se z glavo nagiba k ovčki. Slika sv. Barbare je močnejšega kolorita kot slika na parnem oltarju, slika sv. Neže pa je Nazarensko delo iz srede prejšnjega stoletja. V nastavku sta kipa Janeza Krstnika in Antona Pušč., v atiki Barbare in svetnice s križem. Pločevinasta svečnika sta enaka kot pri drugih oltarjih.

Vsi oltarji so bili ~~popravljeni~~ popravljeni v letih 1885-1886, oltar sv. Tomaža pa je bil na novo postavljen in utrjen. Delo sta izvršila pozlatare Andrej But iz Kostivnice in slikar Francesco Baldissessa iz Gemone. Prižnica:

Je zelo lepo žx delo iz ca l. 1675. Ima 5/8 tloris. Kupasti podstavek je zaključen z profiliranim in diamantiranim zidcem. Ograjo poživilja 6 gladkih stebričev z bazami z angelskimi glavicami in akantom, počivajočim na akantastih konzolah, z bogatimi kapiteli in golšastim zidcem. Stranice ~~krasi~~ v spodnjem delu akantus, sicer pa imajo pps dolbine s školjkastimi zaključki in z

akantom ob strani, v katerih so kipi MB in 4 evangelistov. Steno nosi ta 2 para hermastih luskinastih stebrov, ob strani spremljajo akantova ušesa, v sredini pa krasi v širokem luskastem in listnatem okviru slika olje-les sv. Pavla, vidnega do pasu. Slika je istočodobna z prižnico. 5/8 baldahin krasi profili, bogat akant, strop plastičen golob v bogatem okviru, 5 čel ~~prakse~~ pa bogati akantovi na tavki skoraj trikotnih oblik. Za njim nosi 6 volut 6-strano prizmo z močnim vidcem, 6 akantastimi čeli in 6 volutami, ki nosijo bogat kapitel; na katerem stoji Salvator mundi ca 1 m visok kip. Polihronacija je temnorjava in zlata. Prižnica je delo velike kvalitete in bogastva ter od iste delavnice kot glavni in oba stranska oltarja ob slavoloku.

Orglje so krasno delo iz l. 1765. Imajo visok podstavek, okrašen z 4 kvadratnimi predrtimi polji z poševnimi ogali, okrašenimi z rokajem in školjkovino. Ves podstavek nosi nekaka konsola, okrašena s školjkovino, podstavek sam pa ~~mu~~stvari ob straneh volutasti ušesi, spredaj pa 3 bogate rokajske konzole. Nastavek sam je razgibanega tlorisa in narisa. V prostor tvori 2 trikotnika in v sredi polkrog, v višino pa 3 omare, katerih srednja je višja. Vseh 5 piščalnih polj, krasi rokaj, na vrhu pa stoje 3 angeli s trobento, taktirko in činelo. Ob stranici krasita zgoraj enaki polji kot podstavek, spredaj pa v baročno razgibanem okvirju naslikani medaljon s cvetjem. Hrbtno stran krasita zgoraj 2 polji, spodaj pa je manual ter nad njim kronogram: pVLsVI organi ConCorDes sint enIMI, ki daje letnico 1765.

Za orgljami je ob strani 13 sedežna klop z ločenimi sedeži, ki se dajo dvigati. Hrbtišče krasijo intarzirana pdp polja. Pult se deli v 2 dela. Vsak del ima profiliran podstavek, preproste pilastre in profilirano ogredje.

Tako nastajajo 4 polja, okrašena z pp pravokotniki, izpolnjenimi z kockasto intarzijo in obdani z bogatim rokajem. Rokaj je tudi na samem pul tu.

Rezljane stranice so okrašene z rokajem.

Večina klopi v ladji je baročnih, z rezljanimi stranicami in z čelnicami, okrašenimi z baročno razgibanimi polji. Klopi je 2 x 13 in 2 x 4. Križev

pot je starejši tisk po Fühlichu.

Obhajilna menza na začetku presbiterija je iz belega marmorja z po 4 poševno postavljenimi kvadratnimi balustrastimi stebri in konkavnimi vratači, ki kažejo na konec 17. stol.

Krstilnik je majhen vdolan v steno ter valovite oblike. Krasijo ga piščali. Na stavek je preprost, zaključen z Jordansko skupino. Je iz ca 1785., ko je Olimlje postalo fara.

Kropilnika pri emporinih slopih imata bazi, batvasta stebra okrašena spodaj s cvetnim vencem in okrogla piščalasta bazena. Oba sta iz belega marmorja.

V zakristiji je marmornat lavabo, ki ima piščalast bazen, ob strani voluti, zgoraj pa usločen zaključek. Lavabo je velik in dobro kamnoseško delo. Zakristijska omara je iz konca 18. stol. V sredini se polkrožno boči, na vrhu jo krasijo 2 angelčka in na ogalih kocki z kroglama.

Na oratoriju je omeniti veliko baročno omaro.

V Frančiškovi kapeli pa 5 baročnih klopi.

Oprema: Na ogredju ladja sedi 10 angelčkov ; 8 na njenih golšan, 2 pa na oglu slavoloka. V rokah držijo asimetrične ščitke z napisi: ANGELI, GABRIEL, VIRTUTES, PRINCIPATUS, SERAPHIN, RAPHAEL, ARCHANGELI, POTESTATES, CHERUBIM, DOMINATIONES.

V temenu slavoloka je ^vppkniši kip Immaculate v razgibani pozi in draperiji. Lesteneč je glažutarsko delo košastega tipa.

V prvi levi kapeli visi v profiliranem pp okvirju slika opl, škofa Liborija, ki iznad oblakov pomaga bolnikom na zemlji: levo moškim, desno ženskam in otrokom. Poleg sedečega škofa ~~xxix~~ drži angelček v skledi žolčne kamne. Zgoraj se prikazuje 5 angelskih glav. Spodaj jenapis: S. LIBORIUS EPISCOPUS PARTONUS DOLORE CALCULI LABORANTIUM. Slika je precej svetlo, barvno, bolj še delo, v katerem prevladujejo hladnejše barve. Slika je gotovo iz 1. pol.

ali srede 18. stol. in potrebna očiščenja.

Pod pevsko emporo visi slika Janeza Nepomuka zelo razgibane, v bistvu rombasto oblike. Svetnik kleče stiska k sebi križ. Obrnjen je v levo in 3/4 profil. Pred njim plava angelček, en prst drži pred usti, z drugo roko drži venec nad svetnikovo glavo. Zgoraj se odpira nebo ter se prikazujejo angelske glavice. Desno zadaj se odvija prizor njegove mučeniške smrti. Spodaj se okoli slike vije trak z kronogramom: DIVVS Ioannes nepoMVCenVs LIngVae LaeSIs patronVs, ki daje letnico 1734. Slika je visokokvalitetno delo ter že od vsega začetka na svojem mestu, na kar kaže okolna fresko-slikarijazi iz l. 1740. Slika je bila restavrirana od I. Moleta l. 1958.

Nasproti opisane je slika enake oblike, samo vokvirjena, ki prikazuje angela varuha z otrokom. Angel kaže v nebo, pred otrokom se odpira ognjeni gobec pekla, torej greha. Slika je zelo primitivno delo ter ima napis: O anIMA! eo VoLVptas hVC tenDIt crVX, kar daje letnico 1782. Tudi to sliko obdaja preprosta dekorativna slikarija na lesenisteni, ki zapira del prostora zxxx pod pevsko emporo in so zadaj v njemu lesene stopnice, vodeče na emporo.

Na zapadnem oratoriju je omeniti: mislala iz l. 1767 in 1780 ter krasne slike ne jaslice z kronogramom: gLorIa In eXCeLsIs Deo et In terrIs paX sIt hIMI-nIBVs, kar daje letnico 1733. Jaslice so visoko kvalitetno delo, posebno krasna je skupina angelov, 2 okrajinska komada, Jožef in 2 pastolja, skupina ovc in Betlehem, medtem ko Marija z otrokom manjka. Skupno je od jaslic ohra-njenih 6 komadov.

V zakristiji je omeniti: ^{ike} klasicističen relikviar srčaste oblike, pozno baročen kelih, baročno monštranco iz konca 17. stol., klasicističen ciborij in 2 rokokojski pločevinasti zrcali za sveče., baročen čolniček iz l. pol. 18. stol. ter istodobno lepo kadilnico.

Paramenti in ^{os}ostala oprema so bp.

Zvonik: Je enotne gradnje ter zaključen z kupolo, kvadratnim tamburjem in oč-

bučasto streho. V njem visi zvon, ki ima zgoraj napis: ME FUDIT JOSEPHUS SCHNEIDER ZAGABIAE ANNO 1738, spodaj pa : SnaCte FrancisCe XyVerIIIVt sis InterCessor preCor CVIVs honorI DeDICor. Krasijo ga reliefi Danata, MB z otrokom, stoječe na obali, deizisne skupine in umirajočega Frančiška Ksaverija. Oran^{men}entika je za svoj čas zastarela fruktonska in akantova.

Podstrešje: Streha enotna, ladjina deloma škriljeva, presbiterijeva opečna, kapele strešasta, opečna z pločevinastim kvadratnim stolpičem z pločevinasto vzvalovljeno piramidasto streho. Oboki so kameniti. Cerkev kaže enotno ~~grajen~~ gradnjo, razen starejše stolpaste zakristije in manjše Frančiškove kapele.

Resume: Grad Olimje so dobili pavlinci l. 1663 in ga med leti 1665-80 predelali v samostan. Takratne adaptacije so obsegale: dozidavo severnega trakta, nadzidavo vzhodnega in južnega trakta in prizidavo cerkve Marijinega Vnebovzvetja. Cerkev je bila zgrajena med leti 1665 in 1675 ter je bila posvečena l. 1688. Do l. 1782 je služila kot samostanska cerkev, l. 1785 pa je postala sedež župnije, kar je še danes. V teku l. pol. 18. stol. se je nabavila oprema. Leta 1710. je bil predelan njen fasadni zaključek in zvonikov vrh. Leta 1728. je bil postavljen oltar Frančiška Ksaverija v prvotni kapeli, ki je bila v letih 1765-66 podaljšana proti zapadu v obliki sedanje Frančiškove kapele. Leta 1739-40 so nastale freske v cerkvi, l. 1766. pa v kapeli. Leta 1885-86 so bili popravljeni zvonik, obnovljena zunanjsčina in renovirana naprema. Dela so vodili : zidarski mojster Daniel Moile iz Rogaske Slatine polžlater Andrej But iz Kostivnice in slikar Francesco Baldissessa iz Gemone. Leta 1932. so bile prebeljene Rangerjeve freske v ladji in kapelah ter freske v predprostoru (prejšni kapeli) Ksaverijeve kapele. Popravljen je bila cerkvena streha. Obzidani so bili stebrasti nosilci pevske emfore. Leta 1950 je bila obnovljena ladjina notranjsčina: marmorirani pilastri in pre-

barvana zakristija. Leta 1955. je bilax napravljen sedanji donod iz pritli-
čja na pevsko emporo ter razidan dostop (portal iz 1. pol. 16. stol. je
na recentnem mestu) iz arkadnega hodnika. Leta 1958. je Izidor Mole resta-
viriral oltarne slike.

Okolica: Vsi podatki o gradu kn znani lekarni so zbrani v mojem članku Olimje,
ki je izšel v Celjskem zborniku mxx za l. 1959. p. 277-297.

Konservatorske opombe: Cerkev je sicer v redu vzdrževana, oprava pa je vsa
prhla in nujno potrebna utrditve. Cerkev bi bilo treba veš zračiti, ali pa
ustvariti konstanten prepih.

Ostalo: Kapela pri cerkvi je običajnega tipa, toda ima posneta zadnja ogala.
Hrani kameniti kip Frančiška Ksaverija, ki blagoslavlja Indijanca. Kipa je iz
peščenca, deloma polihromiran ter je kvalitetno baročno delo iz 1. pol.
18. stol.

Pevčeva hiša je stari samostanski hospic, ki je viden že pri Vischerju.

Danes je bp.

Jakopinova hiša št. 8., ima klasicističen pp portal z pazduhami, ki je enak
onemu v Podčetrtku št. 18. Krase ga klasicistične girlande. Osojnikova go-
stilna je veliko 5 x 2 osno nadstropno poslopje, ki ima obokane vse prostore
v obeh etažah z banjami z vrezanimi sosvodnicami. Stavba je bila prvotna
samostanska pristava iz 18. stol., med 1-eti 1870 in 1875 pa jo je posedoval
Fiegelmüller, lastnik olimske glažute, ki je tu delovala 5 let.

Opombe: O Olimju je napisal več časopisnih člankov dr. Pavel Strmšek, ki pa
za zgodovino niso važni, ker ne povedo ničesar novega, ampak le paberkujejo
stare podatke. Isto velja za Konservatorsko poročilo dr. Fr. Mesesnela v

ZUZ XVIII.

J. Curk: Celjska topografija(Šentjur), rkp., str. 41-47, zapiski 1960.

V kapeli sv. Frančiška napisi kronogrami na slikah zgodb sv. Frančiška.

1. RegeMleVngI obLata Ip^{si}a IC^oana DeIparae ConVertIt

2. CrVX proIeCta In Mare VoraX DIV...IVIVXV I(?)

3. SVgens sanIeM Desperata VLCera CVrat

4. VLtra VnDeC^{ies} Ioo MILLia gentIs baptizat.

V loku nad vhodom kapele: aVXILIo pII popVLI eXtrVCta ^honorIbVssanCtI Xa=
VerII aC attactae MarIae CeLLensIs.

Vrh loka: DIVInI honorIs et hVManae saLVtIs Ita soLICItVs.

Pod korom je slika platno, olje sv. Janez Nep. s kronogramom: DIVVs Joannes
Nepo. MVCenVs LingVa LaesIs patronVs.

Renesančno portal vhoda v samostan ima letnico 1550.

Lepi renes. kapiteli.

Stele, XXIA, 1964, 65-65'